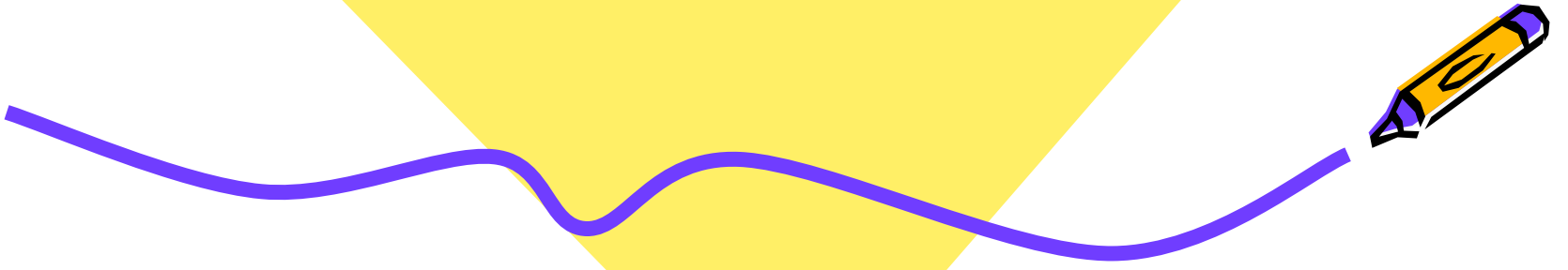
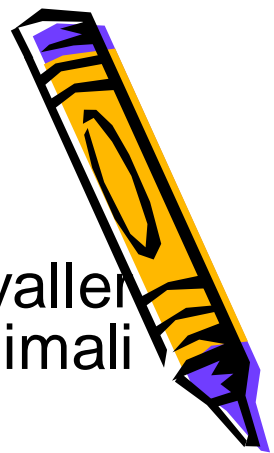

AİLE EĞİTİMİ

Giriş

- Her aile bir bebek beklerken o bebeğe ilişkin hayaller kurar ve engelli bir çocuğun dünyaya gelmesi ihtimali hiç düşünülmez.
- Yapılan tüm hazırlıklar normal bir bebek içindir. Ana-baba dışında ailenin tüm fertlerinin de beklentisi aynı şekildedir.
- Doğumdan önce bir çok ailenin engellilik ile ilgili bilgileri oldukça azdır.
- Doğum öncesi dönem boyunca bir çok ailenin en büyük korkusu engelli bir çocuk dünyaya getirme ihtimalidir. Bu nedenle aileler “kız erkek fark etmez eli ayağı düzgün olsun” gibi sözlerle beklentilerini ifade ederler.

28.12.2022

- Bir çocuğun doğumu aileyi gerek yapısal, gerek gelişimsel, gerekse işlevsel olarak etkiler.
- Çocuğun doğumuyla duyulan mutluluk ve sevinç bu değişimlerin olumsuz etkilerinden aileleri korur.
- Çocuğun özürlü olması durumunda ise sevinç ve mutluluğun yerini yoğun bir yas duygusu alabilir.
- Aile böyle bir çocuğun doğumuyla çok karmaşık bir psikolojik durum içine girmektedir.

28.12.2022

Özüre Uyum Sürecinde Ailelerin Geçirdiği Aşamalar

1. Aşama

- * Şok
- * İnkâr
- * Keder ve Çöküntü (depresyon)

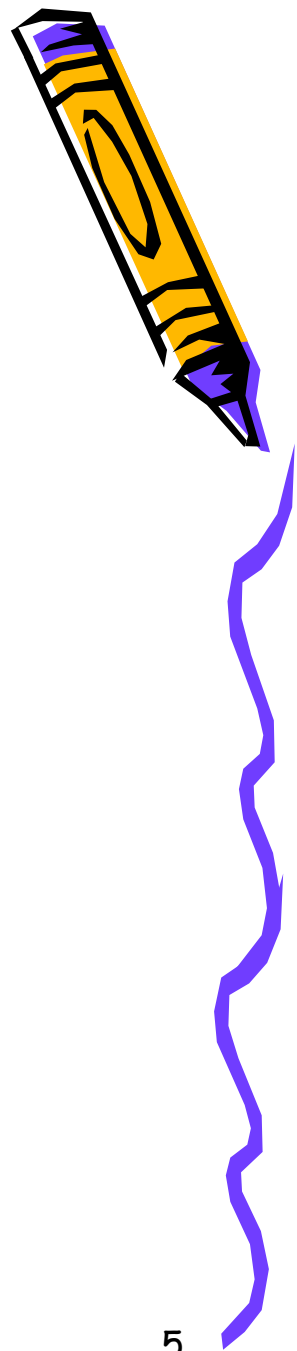
28.12.2022

2. Aşama

- * Karışık Duygular
- * Suçluluk
- * Kızgınlık
- * Utanma

3. Aşama

- * Kapı Kapı Dolaşma
- * Anlaşma
- * Uyma ve Yeniden Düzenleme
- * Kabul ve Uyum

28.12.2022

I. Aşama:

- **şok:** Anne-baba inançsızlık ve çaresizlik içinde olayı bir türlü kabul edemez. Özellikle anne ağlama krizleri içinde gerçek bir trajedi yaşar. Bu şok evresi çok kısa ya da uzun sürebilir. Bu evrede ebeveyn yakın çevresi ile etkileşimini tamamen kesmiş durumdadır.

28.12.2022

- **İnkâr:** Bazı anne-babalar çocuklarındaki bu farklılığı kabul etmeyerek uzmandan uzmana dolaşır, çareler arayarak çocuklarının iyi olabileceği umudunu taşırlar.

Bir koruma biçimi olan inkâr, bilinmeyen korkusundan ve çocuğun gelecekte neler yapabileceğinin belirsizliğinden kaynaklanmaktadır.

Anne-baba bu devrede kendilerini ifade etmekte de çok zorluk çekmektedir.

28.12.2022

- **Keder ve Çöküntü (Depresyon):** Yaşanması gerekli olan bu tepki, gerçeğin farkına varmaya doğru bir gidişi oluşturur.

Ancak aşırı yas ve depresyon bazı ailelerde hayat boyu sürebilir. Bu dönemde aileler, çevresiyle ilişkilerini minimum düzeye indirir ve normal çocuk özlemi duyarlar.

Aile, tüm çabalarına rağmen, çocuklarının özürlülük durumunun ortadan kalkmadığını farketmekte; yoğun bir üzüntü ve keder duygusu içinde kendisini umutsuz hissetmektedir

28.12.2022

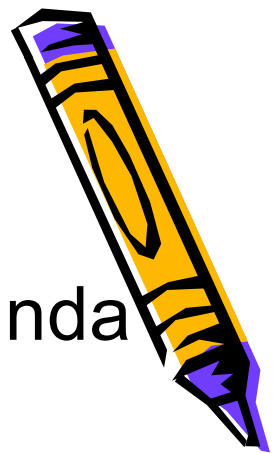
II. Aşama:

- **Karışık duygular:** Sevgi ve kızgınlık duygularının bir arada yaşanmasıdır. Aileler bu duygu ile ya kendilerini özürlü çocuklarına tam adarlar ya da reddederler. Özürlü çocuk gerçeğini kabul etmeyerek ondan yapabileceğinin fazlasını isterler. Ya da sadece çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını karşılayıp, duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelirler.

28.12.2022

- **Suçluluk:** Ailenin yaşadığı duygular arasında üstesinden gelinmesi en zor olan belki de suçluluk duygusudur.
- Aileler şu ya da bu şekilde çocuğun özüne neden olduklarını ve geçmişteki hataları için cezalandırıldıklarını düşünürler.
- Gerçekçi olmaksızın sadece “bu niye bizim başımıza geldi” diye yakınırırlar.
- Aileler çocuklarının özürlü olmasına ilişkin gerçekçi olmayan düşüncelere kapılabilirler.

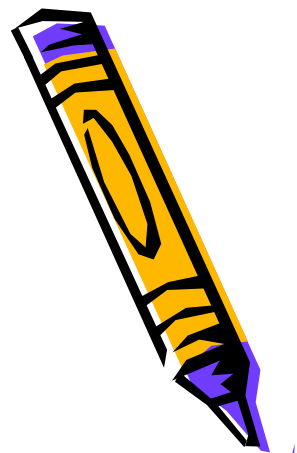
28.12.2022

- **Kızgınlık:** Kızgınlık, ailelerin özürlü çocuklarını kabule giden yolda önemli bir engeldir. Aile, niye bana oldu? Neden bizim başımıza geldi? Sorularına cevap aramaktadır. Ayrıca, kızgınlık duygularını uzmanlara, öğretmenlere, terapistlere yansıtarak onları suçlamaya başlar.

28.12.2022

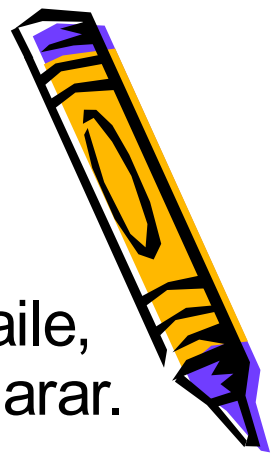
- **Utanma:** Aileler çocuklarındaki özü, kendilerinin bir özü olarak algılamaktadırlar. Bu nedenle bazı anne-babalar çocukla birlikte dışarıya çıkmak istemezler ve çoğunlukla eve kapanmayı tercih ederler.

Çoğu zaman toplumun çocuklarına gösterdiği, ret, acıma ve garipseme duygularıyla baş etmeye çalışırlar.

28.12.2022

III. Aşama

- **Kapı kapı dolaşma ve Anlaşma:** Bu dönemde aile, çocuğunun özrünü ortadan kaldırmanın yollarını arar. Aile için önemli olan çocuğun normal hale gelmesidir. Aile bunu gerçekleştirebileceğini umduğu herkesle anlaşmaya girebilir. Bu kişi tıp doktoru, uzman, sihirli güçleri olduğu sanılan biri, hatta Tanrı olabilir. Anlaşma çoğu kez “eğer çocuğumu iyileştirirsen, ben de....” şeklinde olmaktadır.
Kapı kapı dolaşma suçluluk ve çaresizlik duygularının bir yansıması olmaktadır

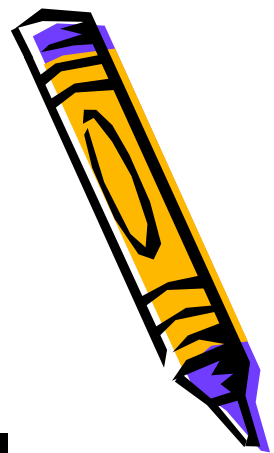
28.12.2022

- **Uyma ve Yeniden Düzenleme:** Aile artık farklı özelliğe sahip bir çocuğu olduğunu ve neler yapabileceğinin gerçekçi bir biçimde düşünmeye ve çocuklarıyla daha etkili, verimli bir ilişki düzeyi oluşturmaya çalışır. Tabi bu da aile bireylerinin olumlu yaklaşım ve iletişimiyle yakından ilgilidir. Bazı aileler birbirine destek olurken, bazıları da birbirinden uzaklaşabilirler.

28.12.2022

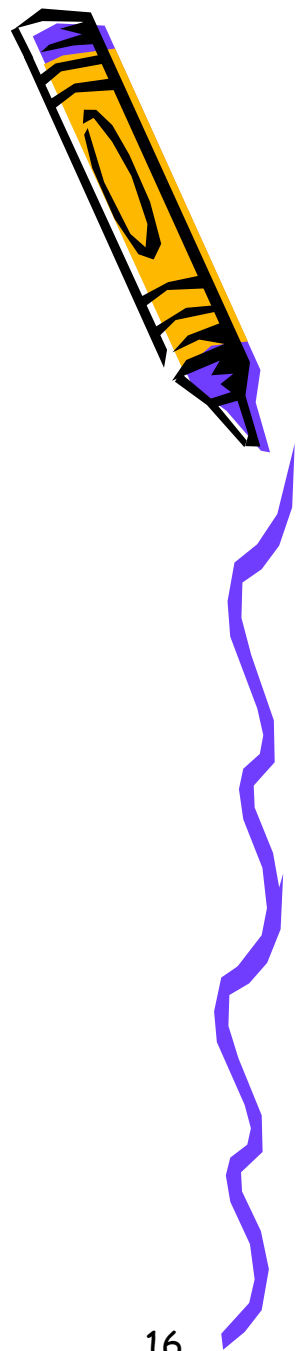
- **Kabul ve Uyum:** Aileler bu duyguları yaşadıkça, kendileri ve çocukları hakkında çok şeyler öğrenirler. Böylece yalnız çocuklarını değil, kendilerinin de zayıf ve kuvvetli taraflarını kabul etmeye başlarlar.

28.12.2022

Kardeşlerin Yaşadığı Duygular Ve Gösterdikleri Tutumlar

- *Kızgınlık
- *Kıskançlık
- *Düşmanlık
- *Suçluluk
- *Keder
- *Korku
- *Utanma
- *Reddetme
- *Kabul ve Uyum

28.12.2022

- Özürlü çocuğu olan anne-babaların geçirdikleri aşamalar bir noktaya kadar benzerlik göstermekle birlikte anne-babalar zaman zaman bu aşamalar arasında gidip gelebilirler ya da bir aşamaya takılıp kalabilirler.

28.12.2022

Aile Tepkilerini Etkileyen Değişkenler;

- Ailelerin sorunla başa çıkma kapasiteleri,
- ailenin büyüklüğü ve kültürel yapısı,
- anne-babaların kişilik özellikleri,
- eşlerin birbirlerine ne ölçüde yakın ve destek oldukları,
- anne-babaların evlilik uyumları,

28.12.2022

devam

- dini inanışları,
- yakın çevrenin ve toplumun özellikleri,
- aile bireylerinin sosyoekonomik düzeyleri,
- Doktorların davranışları,
- Çocuğun cinsiyeti, özrünün türü ve derecesi, gibi faktörler etkilemektedir.

28.12.2022

Aynı zamanda toplumun ve devletin bu çocuklara ve ailelerine verebildiği hizmetlerle servislerin niteliği ve niceliği de önemli olmaktadır.

- Aldıkları destek hizmetler
- Alınan ilk danışmanlık, ilk bilgiler
- Toplumdaki bireylerin tepkileri ve hazır bulunuşluk düzeyleri,

28.12.2022

AILE EGITIMI

Aile Eğitimi

- Çocuğun doğduğu andan itibaren ilk sosyal çevresi ailesidir.
- ocuğu en iyi tanıyan ve çocukla en çok beraber olan ve gelişimsel süreci boyunca çocuğu en çok destekleyen yine ailesidir.
- Çocuğun gelişimi ve eğitiminde doğal eğitimci rolünü üstlenen anne- babaların önemi uzun yıllar gözardı edilmiş, eğitimde uygulayıcı olmaktan çok bilgi alıcı rol oynamışlardır.

28.12.2022

Aile eğitimi çalışmalarında;

- Anne babaların çocuklarına beceri öğretebilmeleri,
- Varolan problem davranışlarla başa çıkabilmeleri,
- Çocuğu daha iyi kontrol edebilmeleri,
- Çocukla ilişkilerini olumlu yönde geliştirebilmeleri hedeflenir.

Aile eğitimi çalışmalarının odak noktası, çocuk ve çocukla olan ilişkilerdir.

28.12.2022

Aile Eğitiminin Amaçları

- 1. Ailelerin çocuğun doğum öncesi doğum sonrası gelişimi ve eğitim konusunda bilgilenmelerini sağlamak
- 2. Her yaşın gelişim özelliğine göre çocuklarını tanımlarına yardımcı olmak
- 3. Çocuğun her alandaki gelişimin desteklemelerine ve hızlandırmalarına doğrudan katılımlarını sağlamak

28.12.2022

- 4. Aileleri çocukları ile neden-sonuç ilişkisine dayalı sözel iletişim kurmanın önemi konusunda bilinçlendirmek
- 5. Aileleri Çocuk Yetiştirme tutumları konusunda bilgilendirmek ve çocuklarına karşı hatalı tutum ve davranışlarının değiştirilmesini sağlamak
- 6. Çocukların kazanılmış davranış ve alışkanlıklarını değiştirme yollarını öğretmek
- 7. Ailelere, çocuk sağlığı, beslenmesi ve cinsel eğitim konusunda yardımcı olmak

28.12.2022

- 8. Aile bireylerinin, öğrendikleri bilgileri davranışa dönüştürmelerine yardımcı olmak.
- 9. Evlat edinen ailelere üstlendikleri anne baba rollerini benimsetmek
- 10. Aile bireylerini kendi haklarıyla ilgili olarak bilinçlendirmek

28.12.2022

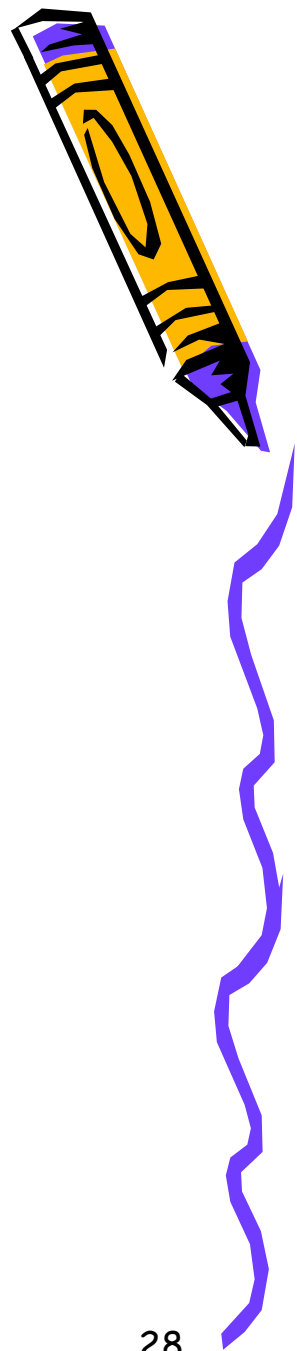
- 11. Ailelere çocuğunu kendi kendine kararlar alabilen ve aldığı bu kararları taşıyabilecek, özdenetim ve özgüven sahibi, girişimci, yaratıcı, hem kendi hem de başkalarının haklarına saygılı duygu ve düşüncelerini rahatlıkla söyleyebilen, yeteneklerini kullanabilen kültür değerlerine sahip ruh ve bedenen sağlıklı birer kişi olmaları için gerekli bilgileri vermek

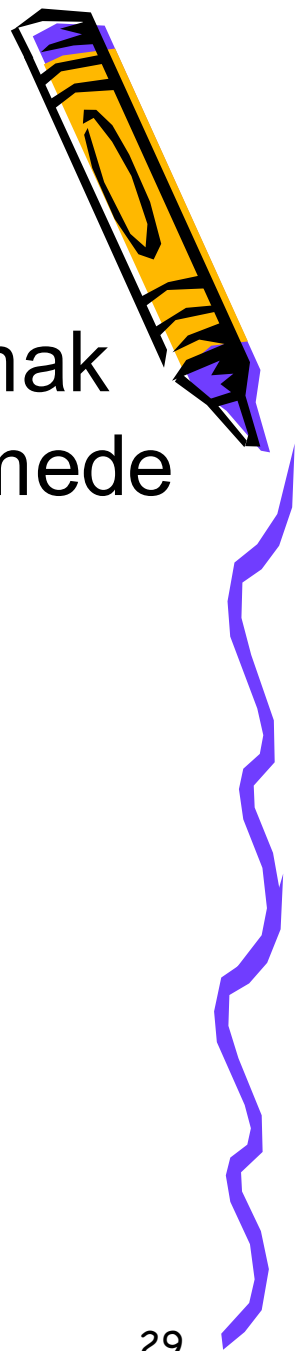
28.12.2022

ÖZEL EĞİTİMDE AİLE EĞİTİMİN AMAÇLARI

- Ailenin özürlü çocuğunu kabulünü sağlamak çocuğu objektif olarak değerlendirme, potansiyelini ve sınırlılıklarını anlama;
- Ailenin haklarını ve sorumluluklarını anlamasını sağlamak (Aile eğitime Programına katılabilir mi? Nasıl ve ne ölçüde?, Ailenin yapması gerekenler nelerdir?)

- Aile ile işbirliği yapmak.
- Eğitim programının özelliklerini anlatmak ve programın amaçlarını gerçekteştirmede yardımlaşmak.
- Ailenin belli programları uygulamasını sağlamak, evi daha verimli bir eğitim ortamı haline getirmek;
- Aileyi diğer kaynaklar hakkında bilgilendirmek

Özürli Çocukların İhmali ve İstismarı

- Özürli çocuğa sahip olan bir aile bununla başa çıkmada desteklenmediğinde ve yalnız bırakıldığında çocuklarını ihmal ve istismar edebilirler.

28.12.2022

- Öner ve Sucuoğlu (1994) tarafından yapılan araştırmada, zeka geriliği olan çocuğa sahip anne babaların çocuklarını istismar etme potansiyellerinin normal çocukların anne babalarından daha fazla olduğu bulunmuştur.
- Anne babaların ilaç ve alkol bağımlılığı, işsizlik, yoksulluk ve evlilikle ilgili sorunları ihmal ve istismarın nedenleri olarak sıralanabilir.

28.12.2022

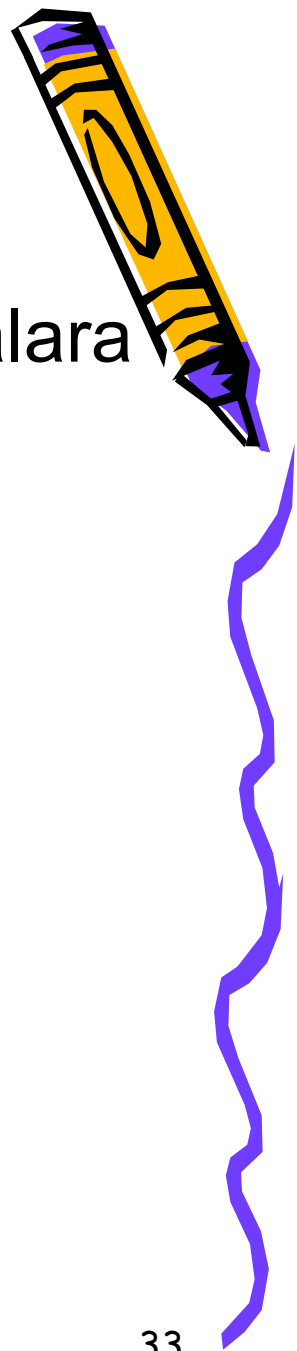
- Çocuk istismarını önlemenin yollarına ilişkin yapılan birçok çalışma sonucunda, anne babaların çeşitli konularda eğitilmelerinin çocuklarını ihmal ve istismar etmelerini önlemede etkili olabileceği ifade edilmektedir.

28.12.2022

- Çocukların ihmali ve istismarını önlemede temel becerilerin öğretimi önem kazanmaktadır. Bu uygulamada anne babalara çocuğun gelişiminde önemli olabilecek alanlarda ve dil becerileri, giyinme, tuvalet eğitimi gibi konularda öğretme becerileri kazandırılabilir.
- Bütün bunların yanında özellikle, basit davranış yönetimi ilkelerinin öğretimi konularına yer verilmelidir.

28.12.2022

Yasal Dayanaklar

- Yasada yer alan özel eğitimin temel ilkelerinde
- “Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür”
- “Ailenin özel eğitim sürecinin her boyutunda etkin katılımlarının sağlanması esastır” ifadeleri anne baba katılımının sağlanmasına yönelik önlemlerin alınmasının gereğini işaret etmektedir.

28.12.2022

- 11. maddede, farklı konu ve sürelerle özel eğitim gerektiren bireyler için temel yaşam becerileri kazandırmada ailelerin ve yakın çevrelerinin etkin rol almaları gereği belirtilmektedir.

28.12.2022

- 18. madde ile de “Özel eğitim okullarında açılan yaygın eğitim programlarına katılan özel eğitim gerektiren bireyler ile söz konusu okulların aile eğitimi programlarına katılanlarda öğrencilerin birinci derecede yakınlarının eğitimi süresince iaşe ve ibateleri Bakanlıkça karşılanır” denerek, ailenin ekonomik güçlükler nedeniyle aile eğitimi hizmetlerinden yararlanamaması engeli de ortadan kalkmaktadır.

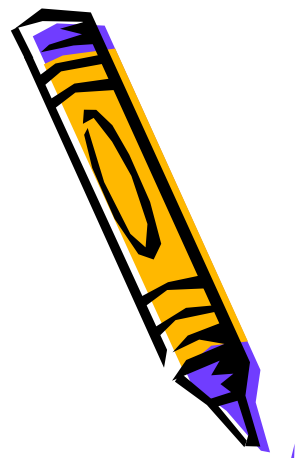

28.12.2022

ANNE BABA ÖĞRETMEN İŞBİRLİĞİ

28.12.2022

- Anne baba öğretmen işbirliği, anne babalar ve öğretmenlerin öğretim amaçlarına ulaşmada birlikte çaba göstermesi olarak tanımlanabilir.

28.12.2022

Anne Baba Öğretmen İşbirliğinin Yararları

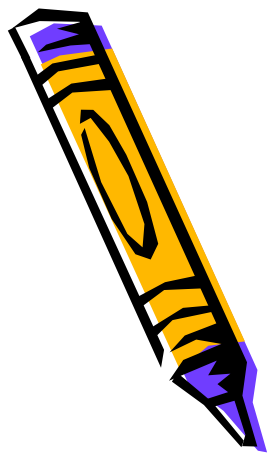

- Anne baba ve öğretmenler etkili çalışmalar düzenleyebilen güçlü bir ekip oluştururlar.
- Bu ekibin gerçekleştireceği üretken bir anne baba öğretmen işbirliğinin öğretmenlere sağladığı yararlar olduğu kadar anne babalara ve en önemlisi çocuklara önemli yararlar sağladığı bilinmektedir.

28.12.2022

**Üretken Bir Anne Baba Öğretmen
İşbirliğinin Uzmanlara ve
Öğretmenlere Sağladığı Yararlar
Şöyle Sıralanabilir:**

28.12.2022

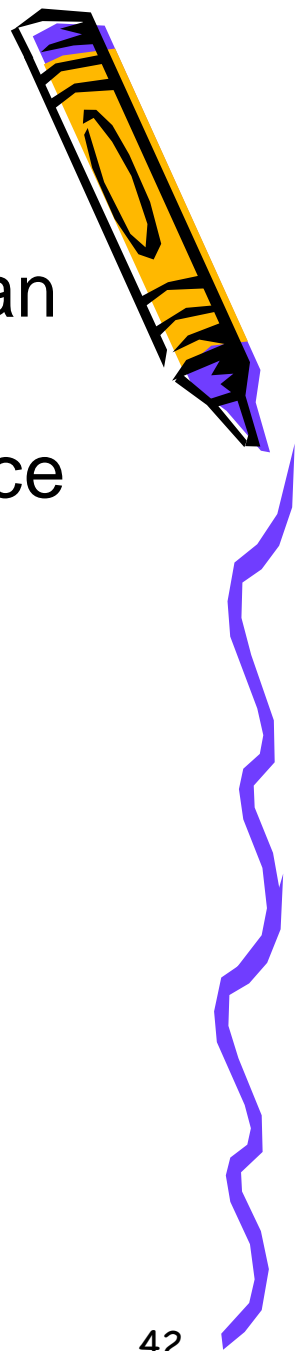

- Anne babanın ve çocuğun beklentilerinin, gereksinimlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlar.
- Çocuğun okul dışındaki yaşantısı için önemli olan birçok davranışın belirlenmesinde daha anlamlı veriler elde edilmesine yardımcı olur.
- Uygun davranışların hem ev hem de okul ortamlarında pekiştirilmesi için daha fazla olanak sağlar.

28.12.2022

- Öğretmenin çocuklara kazandırdığı becerilerin genellenmesinde çok önemli olan doğal ortamların daha etkili duruma getirilmesine katkıda bulunmaktadır. Böylece öğretmenin öğretim amaçlarına ulaşması kolaylaşmaktadır.

28.12.2022

- **Aynı duruma anne baba açısından bakıldığında üretken bir anne baba ve öğretmen işbirliğinin, anne babalara sağladığı yararlar şöyle sıralanabilir:**

- Öğretmenin amaçlarının ve çocuğun gereksinimlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlar.
- Yasal hak ve sorumlulukları bilmesini sağlar,
- Anne babaya çocuğun okul programı ve bu programa nasıl katılabileceği konusunda bilgi sağlar.

28.12.2022

- Okul programlarının olumlu etkilerinin evde de sürdürülmesinin yollarını arar.
- Çocuğun ev yaşamı için uygun olacak işlevsel davranışları öğrenmelerine yardımcı olacak becerileri geliştirir.
- Anne babalara sağlayacağı tüm bu yararlar çocuklarının eğitimi için daha fazla katılımcı olmalarını da beraberinde getirecektir.

28.12.2022

Üretken bir anne baba öğretmen işbirliğinin çocuğa sağladığı yararlar ise şöyle sıralanabilir

- Çocuğun en önemli iki çevresi arasında tutarlılık sağlanır.
- Çocuğun gelişimi ve öğrenmesi için daha çok fırsat sağlanır.
- çocuk için daha işlevsel olacak becerilerin kazandırılmasına da yardımcı olur.

28.12.2022

Öğretmenlerin, anne babalarla etkili bir işbirliği kurmasını engelleyen tutum ve davranışları genellikle şöyle sıralanabilir:

- Anne babaları çaresiz kişiler olarak görme,
- Uzak ve mesafeli davranma,
- Anne babaları psikolojik sorunları olan insanlar olarak görme,
- Çocuğun bu durumlarından anne babaları sorumlu tutma,
- Anne babaları yetersiz görme,
- Anne babalara ilişkin olumsuz beklentiler içinde olma,
- Anne babaları çeşitli terimlerle etiketleme eğiliminde olma.

28.12.2022

- Öğretmenlerin bu tür tutum ve davranışlarının yanı sıra benzer biçimde anne babalar da etkili öğretmen anne baba işbirliğinin kurulmasını engelleyen tutum ve davranışlara sahip olabilirler.

28.12.2022

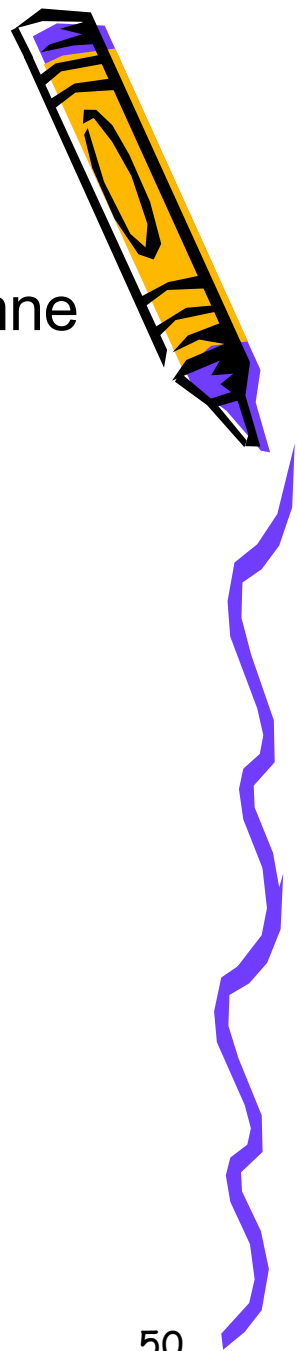
- Anne babaların ekonomik yetersizlikleri,
- Öğretmenle işbirliği yapmadaki isteksizliği,
- Evdeki diğer aile bireylerinin sorumluluğunun fazla olması,
- Evdekilerin gerektiği kadar sorumlu davranmamaları

28.12.2022

ANNE BABA-ÖĞRETMEN İLETİŞİMİ

- Anne babalarla karşılıklı iletişim kurabilme etkili anne baba öğretmen işbirliğinin sağlanmasında oldukça önemlidir.
- Açık, samimi ve dürüst iletişim anne baba ve öğretmen arasındaki ilişkinin olumlu gelişmesine katkıda bulunur.
- Öğretmenlerin anne babalarla iletişimi sağlamada yaygın olarak kullandıkları üç yöntemden söz edilebilir.
- Bunlar: anne baba öğretmen görüşmeleri, yazılı mesajlar ve telefon görüşmeleridir.

28.12.2022

Aile iletişim ve Eğitimi için Kullanılacak Yöntemler

1. Bireysel aile görüşmeleri
2. Aile ile telefonla görüşme
3. Mektuplaşma
4. Küçük gruplarla aile toplantıları
5. Büyük gruplarla aile toplantıları
6. Ev ziyaretleri

28.12.2022

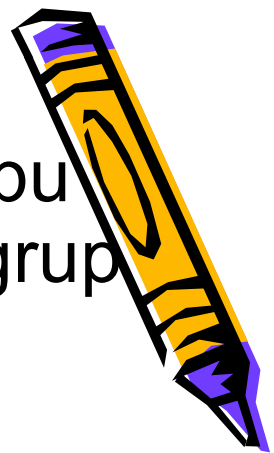
Anne Baba Öğretmen Görüşmeleri

- Okullarda anne babalarla iletişim kurmak ve çeşitli amaçlara dönük görüşmeleri gerçekleştirmek için en yaygın kullanılan uygulama biçimi, anne babalarla yapılan toplantılardır.

28.12.2022

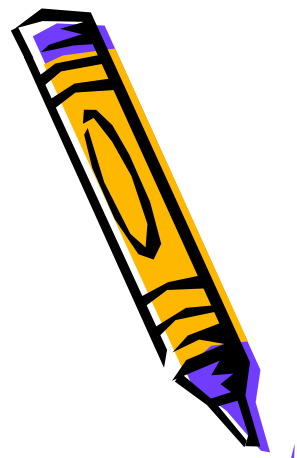

- Çoğunlukla veli toplantıları olarak bilinen bu toplantılar anne babalarla öğretmenlerin gruba da bireysel olarak yüz yüze yaptıkları görüşmelerdir.
- Okullarda bireyselleştirilmiş eğitim programlarının (BEP) geliştirilmesi uygulamalarına geçiş ve BEP'in gereği olarak toplantıların düzenlenmesi anne babalara yeni roller sunmakta, anne baba öğretmen toplantıları, anne baba öğretmen görüşmelerine dönüşerek yeni bir boyut kazanmaktadır.

28.12.2022

Yazılı Mesajlar

- Anne baba öğretmen iletişiminin sürekliliğini sağlamanın ve arttırmanın yollarından biri de yazılı mesajlar kullanmaktır.

28.12.2022

- Öğretmenler sürekli, sıklıkla ve düzenli olarak öğrencilerinin anne babalarına “iyi haber” pusulaları göndermelidirler.
- Bu amaçla anne baba ve öğretmenin çok fazla zamanını almayan, okunması ve kullanılması kolay olan formlar hazırlanmalıdır.

28.12.2022

- Yazılı mesajlar ev içinde, yani çocuğun doğal ortamında pekiştireçlerin belirlenmesi ve uygulanması için de kullanılabilir.
- Yazılı mesajların bir diğer çeşidi de sınıf gazeteleridir.
- Öğretmenler, özellikle aile toplantılarına katılamayan anne babalara iki üç sayfadan oluşan aylık sınıf gazeteleri hazırlayarak verebilirler.

28.12.2022

Telefon Görüşmeleri

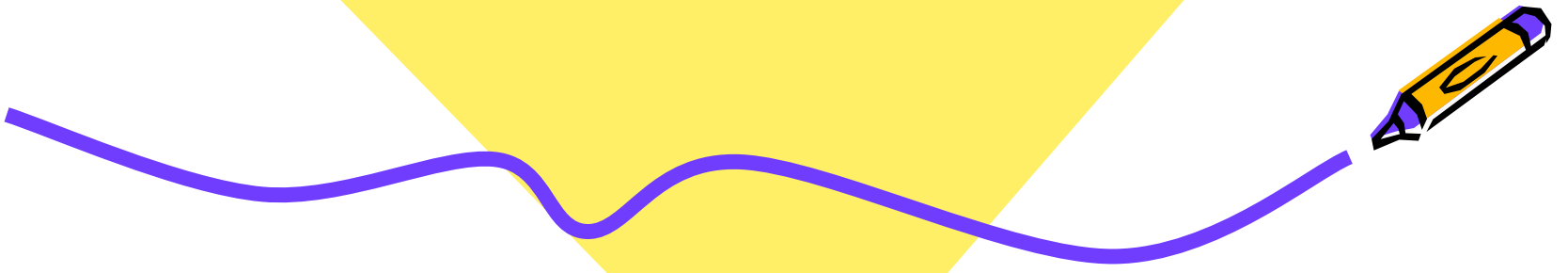
- Kısa ve samimi bir telefon görüşmesi anne babalarla iletişim kurmada mükemmel bir yol olarak kullanılabilir.
- Düzenli telefon görüşmeleri; öğretmen ve anne babanın çocuğun başarılarını paylaşmalarına hizmet ettiği gibi, çocuğun eğitimine evdeki diğer bireylerin de katılımını sağlamada etkili olmaktadır.

28.12.2022

ANNEBABA KATILIMI

Engelli Çocukların Eğitimlerine Ailenin Katılımı

- Aile eğitimi çalışmalarında anne-babaların çocuklarına beceri öğretebilmeleri, var olan problem davranışlarla başa çıkabilmelerinin sağlanması.
- Çocukla ilişkilerinin olumlu yönde geliştirebilmeleri hedeflenir.
- Aile eğitimi çalışmalarında odak noktası çocuk ve çocukla olan ilişkilerdir.

28.12.2022

- Ailenin kendini rahat ve iyi hissetmesi çok önemlidir. Bu nedenle çocuğun eğitiminin direkt sorumluluğunun aileye verilmesinin de çeşitli sakıncaları olabilir. Aile bu konuda da destek almalıdır.
- Bazen anne babaların çocukların eğitiminde eğitici ve öğretici olması ailede stres yaratabilir.
- Eğitimin yanı sıra çocukla sosyal paylaşımların artırılması çok önemlidir.

28.12.2022

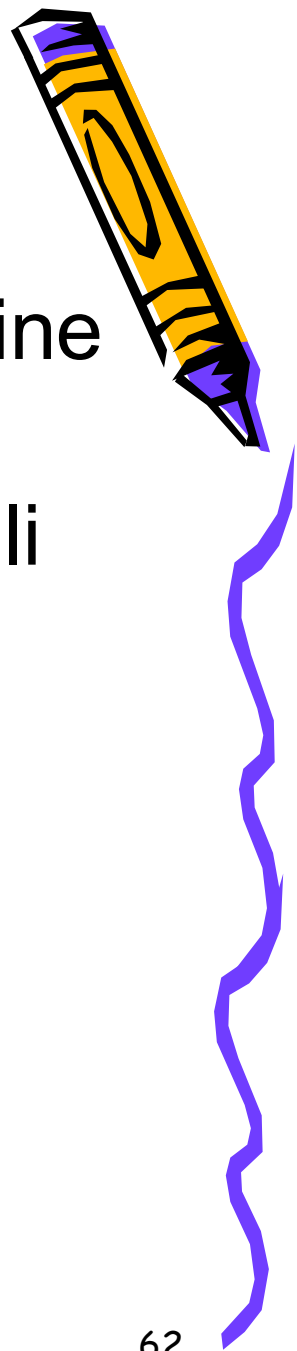
Günümüzde anne babaların eğitime katılmaları görüşünü destekleyen nedenler şöyle belirtilebilir

- (1) Aileler çocuklarının gerçek durumunu herkesten daha iyi bilirler ve onları daha iyi tanırırlar.
- (2) Çocuklarının öğrenmeleri ile daha ilgilidirler.
- (3) Çocuğun eğitime başladığı andan itibaren, onun eğitim programına doğrudan katılan ilk yetişkin grubu ailelerdir.

28.12.2022

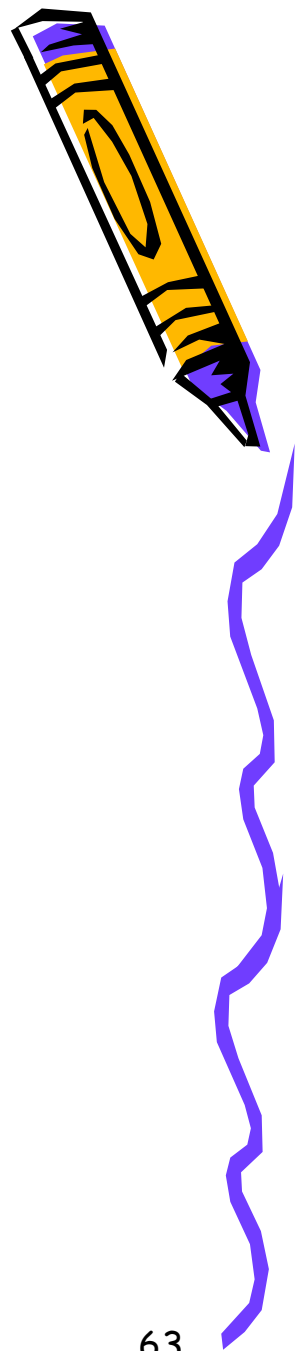
- (4) Aileler toplum tarafından kendilerine ve çocuklarına sağlanan eğitim hizmetlerinin niteliğini arttırmada etkili olabilirler.
- (5) Aileler, gün boyunca çocuklarına eğitim hizmeti veren ekip tarafından alınan kararları izleyebilir ve uygulayabilirler.

28.12.2022

Ailelere Yönelik Hizmetler

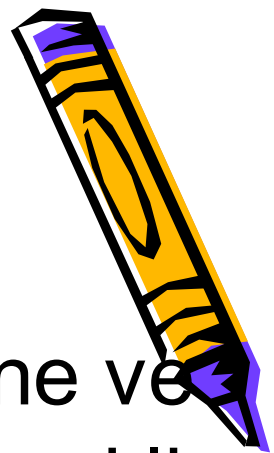
- REHBERLİK
- AİLE DANIŞMANLIĞI
- AİLE EĞİTİMİ

28.12.2022

Rehberlik

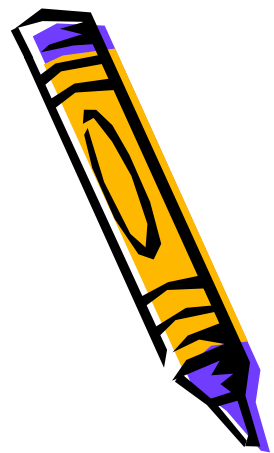
- Bireyin en verimli bir şekilde gelişmesine ve doyum verici uyumlar sağlamasında gerekli olan tercihleri, yorumları planları yapmasına ve kararlar vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması ve bu tercih ve kararları yürütmesi için bireye yapılan sistemli ve profesyonel yardımdır.

28.12.2022

Özel Eğitime Muhtaç Çocuklara ve Ailelerine Yönelik Rehberlik

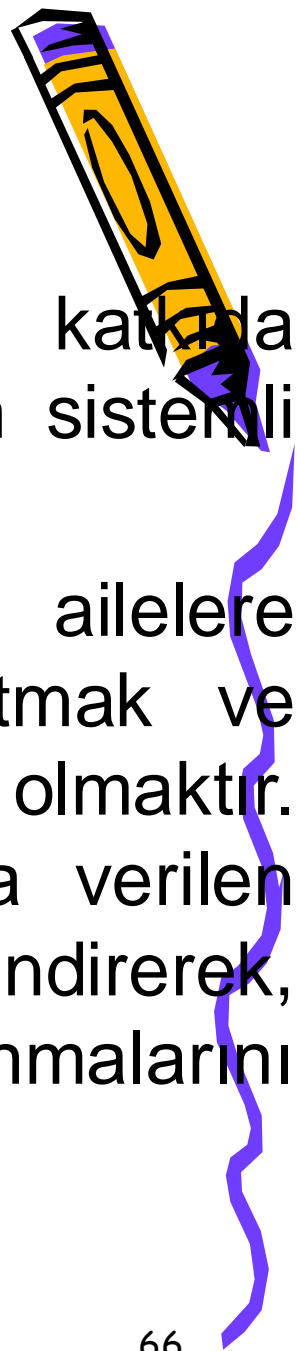
- Engelli çocuklara ve ailelerine sunulan rehberlik ve danışma hizmetleri öncelikli olarak, engelli çocuğun tanınmasını, yerleştirme ve izleme süreçlerini kapsamaktadır. Türkiye’de sunulan Rehberlik hizmetlerinin engelli çocuğun tanınması ve yerleştirme düzeyinde kaldığı, çocukların izlenmesi ve ailelere çocuklarının durumları hakkında yeterli düzeyde bilgilendirme yapılmadığı görülmektedir.

28.12.2022

Aile Rehberliği

- Aile rehberliği, çocukların gelişimine katkıda bulunabilmeleri amacıyla ailelere yapılan sistemli ve düzenli çalışmalardır.
- Bu çalışmalar iki yönlüdür. Birincisi, ailelere psikolojik yardım yapıp onları rahatlatmak ve özürlü çocuklarının kabulüne yardımcı olmaktır. İkincisi ise okul ve yuvada çocuklarına verilen eğitim programları konusunda bilgilendirerek, çocuklarının eğitime katkıda bulunmalarını sağlamaktır

Engelli Bireylerin Ailelerine Yönelik Rehberlik

- Özel eğitime muhtaç çocukların ailelerinin psikolojik danışma hizmetine gereksinimi normallere göre daha belirgindir. Engelin türü ve derecesine göre bu durum belirgin farklılık gösterir. Psikolojik danışmada yöntemler aynı olmakla birlikte çocuk ve aile ile yapılacak görüşmede ve danışmada normallerden farklı bilgiler yer alacaktır.

28.12.2022

Neden Aile Rehberliği?

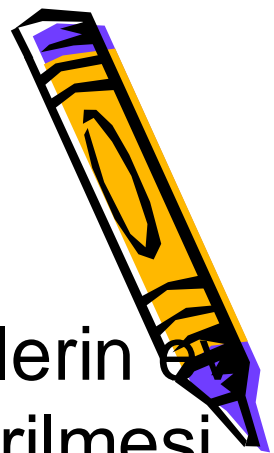
- 1.Engelli çocukların özelliklerinin iyi bilindiği ve kabul edildiği bir ev ortamında ilişkiler daha sağlıklı ve çocuğun gelişimine yönelik olacaktır.
- 2. Çocukların okul ortamında öğrendikleri bilgi ve becerileri ev ortamında da uygulayabilmeleri için okul ve ev aile eğitiminin birbirine paralellik göstermesine ihtiyaç vardır.

28.12.2022

Neden Aile Rehberliği

- 3. Engelli çocuğun okulda kazandığı becerilerin ortamında aile ile işbirliği yapılarak pekiştirilmesi, eğitimin sürekliliği, yaygınlaştırılması ve kalıcılığı açısından da gereklidir.
- 4. Ailelerin belli aralıklarla bir araya gelmeleri, kendilerine ve çocuklarına ilişkin duygu, düşünce ve uygulamalarını paylaşmasını amaçlayan anne-baba grupları ailelerin psikolojik olarak rahatlamlarına yardımcı olmaktadır.

28.12.2022

Aile Danışmanlığı

- Danışma, bu alanda bilgili ve deneyimli bir uzmanla özürlü çocuğun anne-babası arasında yer alan, anne-babanın sorunlarını çözmek için gerekli tutum ve becerileri geliştirmeleri üzerinde odaklaşan bir öğrenme sürecidir. Danışma sürecinde anne-babalara ifade etmekten kaçındıkları öfke, suçluluk, düşmanlık gibi duygularını özgürce ifade edebilmeleri için fırsatlar verilir.

28.12.2022

Aile Danışmanlığı

- Ailelere, kendileri ve çocukları için gerçekçi planlar yapabilmeleri konusunda yardım edilir. Anne-babaların kendi becerilerine inanmaya başlama ve sosyal çevre ile daha fazla iletişime girmelerine yardımcı olma psikolojik danışmanın hedefleri arasındadır.

28.12.2022

Aile danışmanlığı çeşitleri

1. Bilgi Verici Danışmanlık
2. Psikoterapi
3. Ana-Baba Eğitimi (aile -uzman işbirliği)

28.12.2022

Bilgi Verici Danışmanlık

- Belli bir özür hakkında, ne olduğu, nedenleri, özellikleri, gelişim alanları, çocuğun gereksinimleri hakkında aileye bilgi verilir. Bu süreç içerisinde ailelerin çeşitli duygu ve tepkilerini yaşamaları sağlanır. Bilgi verici danışmanlığın bir grup ortamı içinde yapılması, ailelerin birbirleriyle ve danışmanla karşılıklı bilgi, duygu, düşünce ve deneyim alış verişini yapmalarını ve sorular sormalarına olanak sağlar.

28.12.2022

Psikoterapi

- Psikoterapi yoluyla, duygusal güçlüklerle bağlı olarak anne-babanın yaşadıkları çatışmaları anlamalarına ve çözümlenmelerine yardım edilir.

28.12.2022

Aile-Uzman İşbirliği

- Anne babanın çocuklarıyla iletişimlerinde etkili olmalarını sağlayan teknikleri ve becerileri öğrenmeleri sağlanır. Her üç yaklaşım birbirini tamamlayan zincirin halkaları gibidir. Ailenin var olan durumuna, problemlerine ve gereksinimlerine bağlı olarak bu yardım yöntemlerinden birisine veya hepsine başvurulabilir.

28.12.2022

Aile Eğitimi

- Genel anlamıyla, aile kurumunun devamını, bireylerin sağlıklı gelişimini, toplumun uyumlu, sorumlu üyesi olmalarını sağlamak amacıyla yapılan her tür ve düzeydeki eğitim sürecidir (Aile Araştırma Kurumu, 1990).

28.12.2022

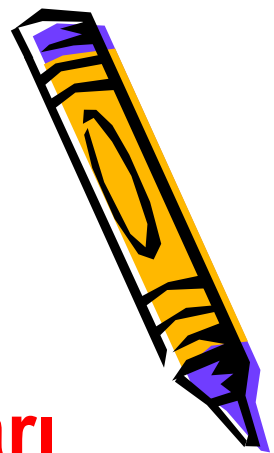
Engelli Çocuklara Yönelik Hazırlanan Aile Eğitimi Programları

- I. Ev Merkezli Aile Eğitimi Programları
- II. Okul Merkezli Aile Eğitimi Programları
- III. Ev-Okul Merkezli Eğitim Programları

28.12.2022

• I. Ev Merkezli Aile Eğitimi Programları

- Ailenin evde eğitilmesi, evin verimli bir eğitim ortamı haline getirilmesinde avantajlı bir desenleme olarak görülmektedir. Evde uygulanan programlar, bir uzman ya da danışman tarafından, ailelerin ve çocuğun ev ortamındaki gereksinimlerinin belirlenmesinden sonra desenlenmektedir.

28.12.2022

Portage Aile Eğitim Programı

- Aileyi evde eğitmek amacıyla desenlenmiş ve yaygın olarak kullanılan programlardan biri Portage Aile Eğitimi Programı'dır. Bu program 1970'li yılların başında, engelli çocukların okul öncesi eğitimine yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiştir. Bu program dil, kavram, öz-bakım, motor ve sosyal gelişim alanlarına yönelik 450 becerinin kazandırılmasını hedeflemektedir.

Küçük Adımlar Aile Eğt.Prog.

- Türkiye’de yaygın olarak kullanılan program ise “Küçük Adımlar Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocuklara Yönelik Erken Eğitim Programı” dır. Bu Program Avustralya’da gelişimsel gerilik gösteren çocukların aileleri tarafından kullanılmak üzere geliştirilmiş ve Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Programı öğretim üyelerinin ortak çalışması olarak Türkçe’ye uyarlanmıştır.

28.12.2022

II .Okul Merkezli Aile Eğitimi Programları

- Anne babalar okulda ya da merkezde öğrendikleri bilgileri evde uygulamasını gerektiren bu tür programlar, genellikle ailelerin grup olarak eğitimine olanak tanınması yönüyle ekonomiktir. Okulda ya da merkezde düzenlenen programlar konferanslar, çalışma toplantıları, ev ödevleri ve evdeki uygulamaların gruba aktarılması biçimlerinde yürütölmektedir.

28.12.2022

III.Ev-Okul Merkezli Eğitim Programları

- Ev-Okul programlarının, ailelerin okuldaki etkinliklerini izlemelerine olanak vermesi, ailenin öğretmen eğitiminden geçmelerini sağlaması, çocuklarıyla yaptıkları çalışmaların uzmanlar tarafından evde izlenmesi ve danışmanlık hizmeti alımlarını sağlaması gibi nedenlerle, gerek çocuk gerekse aile açısından daha avantajlı olduğu ileri sürülmektedir.

28.12.2022

Öğretici Olarak Anne Babalar

- Tüm anne babalar doğumdan itibaren çocuklarının birçok beceriyi öğrenmesinden sorumludurlar.
- Diğer çocuklar bu becerileri anne babalarından kolaylıkla öğrenebilirken, özel gereksinimi olan çocuklar sistematik öğretim uygulamaları olmaksızın öğrenememektedirler

28.12.2022

- Bu nedenle anne babaların öğretici olarak yetiştirilmesi gündeme gelmektedir.
- Bazı özel gereksinimi olan çocuklar için evlerinde her gün rutin olarak yerine getirmek durumunda oldukları önemli becerilerin öğretiminde, yeterli uygulama olanağı ve uygun dönüt sağlanamayabilir.

28.12.2022

- Birçok anne baba, çocuklarının gereksinimi olan özbakım ve günlük yaşam becerisi öğretmek ya da çocukların okulda öğrendiği akademik becerileri destekleyici çalışmalar yaparlar.
- Ancak yine de anne babaların çocuklarına öğreticilik rolü alıp almayacaklarına ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır.

28.12.2022

- Bazı uzmanlar ve öğretmenler “anne babalar çocuklarına öğretici olmamalı” fikrini savunmakta;
- Bazıları ise, “anne babalar çocukları için etkili öğretmenler olarak hizmet verebilirler” görüşünü savunmaktadırlar.

28.12.2022

- Eğitime anne baba katılımına ilişkin birçok araştırma anne babaların evde çocuklarına başarılı olarak öğretebildiklerini göstermektedir.
- Çocuklarına öğretici olmak isteyen anne babalara ise izleyen dört öneri sunulmaktadır:

28.12.2022

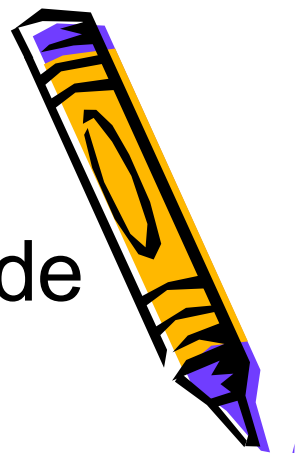

- (1) öğretim oturumları için her gün bir miktar zaman ayırın,
- (2) oturumları 5-10 dk'lık oturumlar biçiminde düzenleyin, bu 30-40 dk'lık oturumlardan daha etkili olabilir,
- (3) çocuğa tutarlı davranın,
- (4) çocukla yaptığınız çalışmalarını mutlaka kaydedin.

28.12.2022

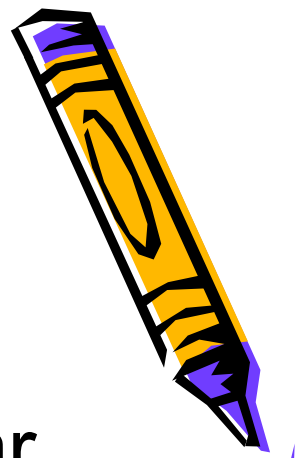

- Bu çalışmalar, hem anne baba hem de evin özel eğitime katılımı anlamına geleceğinden oldukça olumlu görünmektedir.
- Bütün bunlara rağmen her anne baba, çocuk için çok gerekli olan beceriler dışında çocuklarına öğretici olmak istemeyebilir.

28.12.2022

- Eğer isteksizlik ve sıralanan durumlar söz konusuysa anne babaların, ev öğretimi uygulamasına ve evde çocuklarına öğretici olmalarına ilişkin çalışmalara katılımları konusunda zorlamak doğru olmayacaktır:

28.12.2022

Anne Baba Eğitimi ve Destek Grupları

- GÜNÜMÜZ İÇİN HIÇ DE YENİ OLMAYAN ANNE BABA EğİTİMİNE İLİŞKİN EğİTİM PROGRAMLARININ GEÇMİŐİ 1800'LÜ YILLARA DEğİN UZANIR.
- GÜNÜMÜZDE ÖZEL GEREKSİNİMİ OLAN ÇOCUĞUN EğİTİMİNDE ANNE BABALARIN DAHA FAZLA KATILIMININ BİR SONUCU OLARAK, ANNE BABALARA YÖNELİK PEK ÇOK AMACA HİZMET EDEBİLECEK ANNE BABA EğİTİMİ PROGRAMLARI DÜZENLENEBİLMEKTEDİR.

28.12.2022

- Bu programlar, anne babalara okulun yeni politikalarına, öğretim araçlarının evde kullanımına ilişkin bilgi veren tek oturumluk programlardan ya da bireyselleştirilmiş eğitim planlarının hazırlanması ve çocuk davranışlarının yönetimi gibi çok oturumlu ve farklı amaçlara dönük programlardan oluşabilir.

28.12.2022

Temelde ve yaygın olarak üç amaca dönük anne baba grupları oluşturulabilmektedir:

- 1. Özel gereksinimi olan çocuğun artan gereksinimleriyle başa çıkmasında anne babalara yardımcı olacak önerilerin ve bilgilerin sunulması
- 2. Anne babaların birbirleriyle paylaşımları için tartışma grupları oluşturulması.
- 3. Çocuğun eğitim programında ortaya çıkacak değişiklikler konusunda anne babaların bilgilendirilmesi.

Anne Baba ve Aileleriyle Yapılacak Çalışmalar İçin Öneriler

- Özel gereksinimi olan çocukların anne babaları ve aileleriyle en uygun çalışmanın nasıl yapılacağını açıklayan ve anne babalarla çalışmada gerçekten etkili olabilecek tek bir yaklaşım ya da tek bir teknikten söz etmek mümkün değildir.
- Buna karşın anne baba ve ailelerle yapılacak çalışmalarda öğretmenlere bazı önerilerde bulunulabilir:

28.12.2022

- Çocuğun gereksinimlerini ailesinden daha iyi bildiğinizi sanmayınız.
- Günlük dille ve planlı konuşunuz.
- Özel gereksinimi olan çocuk anne babaları hakkında yapılan genellemelere izin vermeyiniz.
- Anne babalara karşı korkutucu ya da savunmacı olmayınız.

28.12.2022

- Çocuk için öncelikli konulara yer veriniz.
- Anne babaların iyimser olabilme çabalarında onlara yardımcı olunuz.
- Bir an önce bir şeylerle başlayınız. Ne kadar erken başlanırsa o kadar yol alınacaktır.
- “Bilmiyorum” demekten korkmayınız.

28.12.2022

Günümüzde ve Gelecekte Aile ve Anne Babalarla Çalışmalar

- Özel eğitimciler ve özel gereksinimi olan çocuk aileleri, birlikte çalışmalarının daha etkili yollarının neler olabileceği konusunda arayış içindedirler.
- Günümüzde tüm Dünyada kabul edilen “anne babaların çocuklarının ilk ve sürekli öğretmenleri olduğu” görüşünden hareketle üzerinde durulan konular, anne babaların çocuklarının eğitimlerine etkin katılımlarının sağlanmasında yoğunlaşmaktadır.

28.12.2022

- Anne baba katılımını etkileyen birçok nedenden söz edilmektedir.
- Bunlardan en önemlisi toplumun demografik özelliklerinde oluşan değişimlerdir.
- Özellikle hem annenin hem de babanın iş yaşamına katılması ve tüm gün çalışmak durumunda olmaları, boşanmış olmaları, ayrı yaşıyor olmaları, ailelerin farklı kültürel ve etnik gruplardan gelmeleri farklı katılım biçimlerini ortaya çıkarmaktadır.

28.12.2022

- Aile eğitimi programlarının gelecekteki yönü; anne babalara yasal haklarıyla ilgili bilgi, eğitim programı, davranış kontrolü, finansal planlama yeterlikleri kazandırma, stresle başa çıkma, topluma açık hizmetlerden yararlanma, eğlence ve rahatlama için etkinliklere katılmalarına yöneliktir.

28.12.2022

- Bunlarla birlikte son yıllarda birçok anne babanın en önemli gereksinimi çocuklarının belirli zamanlarda aile dışından birileri tarafından bakılması ya da onlarla ilgilenilmesi, böylece kendilerine biraz da olsa zaman kalması ve nefes almalarıdır.
- Bu amaçla birçok ülkede gönüllü hizmetlerin organize edildiği görülmektedir.

28.12.2022

- Özetle anne babalar ve aileler çocuğun yaşamındaki en önemli kişilerdir.
- Bunun yanı sıra anne babalar özel gereksinimi olan çocukların eğitiminde iyi öğretmenler olarak çok önemli bir yere sahip olacaktır.
- Gelecekte özel eğitim ve destek hizmetlerin daha etkili duruma gelmesi öğretmenler, anne babalar ve ailelerin birlikte çalışmaları ile mümkün olabilecektir.

28.12.2022

Aile Eğitimine Başlamadan Önce Neleri Bilmeliyim?

Eğitimi Kimlere Vereceğim?

- Anne-Babaya
  - Tüm Aile Bireyelerine
    - Annelerden Oluşan Gruba
      - Babalardan Oluşan Gruba
        - Kardeşlerden Oluşan Gruba
          - Anne- Babalardan Oluşan Gruba
            - Anne- Baba ve Kardeşlerden Oluşan Gruba

28.12.2022

Aile Eğitimine Başlamadan Önce Neleri Bilmeliyim?

Eğitimi Sürecini Nasıl Planlıyorum ?

- Süresi;
  - *Belirli bir zaman diliminde bitecek mi, sürececek mi?
- Sıklığı;
  - *Ne kadar bir zaman diliminde tekrarlayacağım?
- Nerede Yapılacağı;
  - *Ne zaman merkezde, ne zaman evlerde veya başka ortamlarda?
- Açık ya da Kapalılığı
  - * Aynı kişilerle mi sürdüreceğim, yeni katılımcı alacak mıyım?
- Hangi Programın ve Kimin Tarafından Uygulanacağı;
  - * Aile eğitiminin tüm aşamalarını uygulayacak mıyım, tüm katılımcılar bu aşamalara katılacak mı ve hangi aşamaları ben yürüreceğim, hangi aşamada programı başkaları yürütecek?

Programın Adı	Aile Eğitimi Programı
Hazırlayan ve Uygulayan	
Prog. Seviyesi	Bu program 18-40 yaş arası özürlü çocuk anneleri için hazırlanmıştır.
Uygulama Yeri ve Süresi	
Prog. Amaçları	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aileyi aktif olarak çocuğun bireysel eğitim programına katmak. 2. Engelli birey ve ailesinin yaşadıkları problemler ve yardıma ihtiyaç duydukları zamanlarda sorun çözücü işlevlerini geliştirmek. 3. Engelli bireylerin beslenmelerinde ailenin bilgilendirilmesini sağlamak.
Prog. Aşamaları	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aile eğitim oturumlarına katılacak ailelerin belirlenmesi 2. Aile eğitim oturumlarının planlanması
Değerlendirme	Aile eğitimi programı uygulanırken yapılacak değerlendirme kriterleri her oturum sonunda uygulamacı tarafından yapılacaktır.
Yöntem ve Teknikler	Sunu (ailelere sözel ileti ile bilgilerin aktarılması), Demonstrasyon ve tartışma Uygulamalı etkinlikler, Ödev verme ve kontrol etme.
Araç-Gereç	Bilgisayar, projeksiyon aleti, ders kitabı, kaynak kişi.
Program	Davranış kontrolü ilkelerinin öğretilmesi(uygulamalı davranış analizi ilkeleri) <ol style="list-style-type: none"> 1. Oturum: aileler bir davranışı gözlenebilir, ölçülebilir terimlerle tanımlamayı ve davranışı nasıl gözleyeceklerini öğrenirler. 2. Oturum: aileler olumlu davranışları artırmak için olumlu pekiştirmeleri belirlemeyi ve uygulamayı öğrenirler. 3. Oturum: Yardımlar (fizkisel yardım, model olma, sözel ipucu)

ÇOCUĞUMUZUN ÖZGÜVENİNİ ARTIRMAK İÇİN NELER YAPABİLİRİZ?

- ONA SIK SIK SÖZ HAKKI VERİN.
- KENDİNİ VE DUYGULARINI NE “NE DÜŞÜNÜYORSUN, NASIL HİSSEDİYORSUN” GİBİ SÖZLERLE ANLAMAYA ÇALIŞIN.
- ONUN FİKİRLERİNE DEĞER VERDİĞİNİZİ HİSSETTİRİN.
- ONUN OLUMLU DAVRANIŞLARINI KESİNLİKLE TAKDİR EDİN.
- O KONUŞURKEN ONUN YÜZÜNE BAKIN VE CİDDİYE ALINDIĞINI HİSSETTİRİN.

28.12.2022

- **ONUN İÇİN ZAMAN AYIRIN.**
- **YAŞINA UYGUN GÖREVLER VERİN VE DAHA SONRA BAŞARISINI TAKDİR EDİN.**
- **ONUN İLE DEĞİŞİK KONULARDA SOHBET ETME ORTAMI OLUŞTURUN.**
- **ONUN KORKU VE ENDIŞELERİNE SAYGI DUYUN.**
- **AŞIRI ELEŞTİRİCİ OLMaktan VE YARGILAYICI OLMaktan ÇEKİNİN.**
- **HATALI DAVRANIŞLARINI KONUŞARAK UYARIN VE ONA DOGRU OLANI ANLATIN.**
- **BAŞKALARININ YANINDA ONU KÜÇÜK DÜŞÜRMEYİN.**
- **ONUN BAŞARISIZLIKLARINI BÜYÜTMİYİN.**

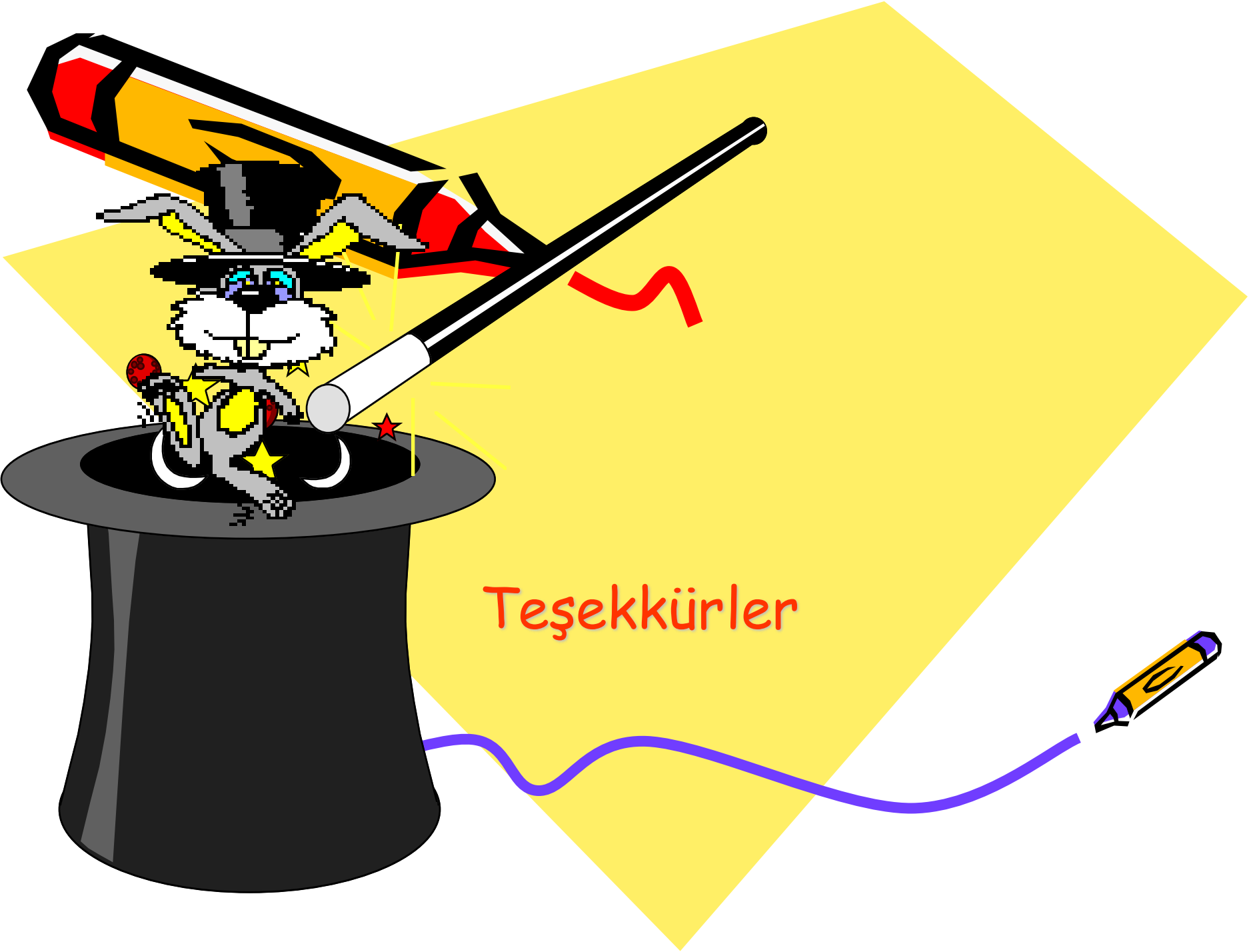
28.12.2022

- **BAŞKALARI İLE KIYASLAMAYIN.**
- **KABİLİYETLERİNİ FARKEDİN VE TEŞVİK EDİN.**
- **TOPLULUK İÇERİSİNDE SÖZ ALMASINI TEŞVİK EDİN.**
- **ONU SIK SIK SEVDİĞİNİZİ SÖYLEYİN.**
- **ONUN İÇİN ÖNEMLİ OLAN ŞEYLERE SİZ DE ÖNEM VERİN.**
- **ONUN ÖNEMLİ GÜNLERİNİ UNUTMAYIN**
- **SADECE ONUN İÇİN AYIRDIĞINIZ ZAMANLAR OLSUN.**
- **YANLIŞ VE UYGUNSUZ CEZALANDIRMADAN KAÇININ.**
- **ONDAN BEKLENTİLERİNİZ ÇOK AŞIRI OLMASIN.**

28.12.2022

Teşekkürler